Zondaginterview

Christina heeft in VS levenslang voor moord op haar dochter, fotograaf Jan Banning vecht voor haar vrijheid

19 april 2020 08:26
Aangepast: 20 april 2020 10:39

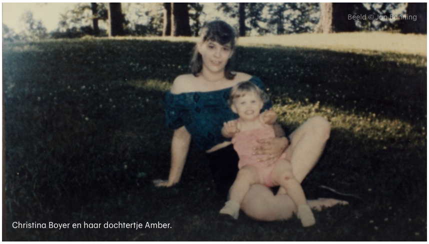
Beeld © Jan Banning

Christina Boyer en haar dochtertje Amber.

De Amerikaanse Christina Boyer zit levenslang vast voor de moord op haar 3-jarige dochtertje Amber. Fotograaf Jan Banning (65) uit Utrecht dook in de dossiers, raakte overtuigd van Christina's onschuld en zocht haar op in een Amerikaanse gevangenis. "Ze is onder mijn huid gekropen."

In 2013 staat Jan Banning in de zwaarbewaakte vrouwengevangenis in het Amerikaanse Georgia. Via de lens van zijn camera kijkt de Utrechtse topfotograaf naar één van de tientallen gevangenen die hij portretteert. Haar naam is Christina Boyer.

Het is het begin van een vriendschap. Of, zoals Jan het ook weleens omschrijft, 'een vreemde verbondenheid'. "Als we elkaar buiten de cel in een kroeg toevallig waren tegengekomen, hadden we vermoedelijk een babbeltje gemaakt en dat was dan dat. Maar dit is een buitenissige situatie. Sinds die ene foto is ze onder mijn huid gekropen."

Serieuze blik

Christina is als een van de laatsten aan de beurt voor de foto. Ze kijkt met een serieuze blik de camera in. Kort haar, een schuine pony, een beetje lipgloss op haar lippen, bruine, zelfs opvallend diep-bruine ogen. 'Wat hebben die ogen gezien?' vraagt Jan zich af.

© Jan Banning

De foto die Jan van Christina in de gevangenis maakte.

Maar hij vraagt het niet aan haar. Geen tijd voor. Mag trouwens ook niet. Hij wordt in zijn geïmproviseerde fotostudio in de bezoekersruimte nauwlettend in de gaten gehouden door de cipiers. Maar eenmaal weer terug in Nederland en thuis in Utrecht, gaat hij zoeken, googelen. Lezen, lezen, nog meer lezen.

Wat bezielt iemand om zich in een zaak vast te houden van een onbekende, iemand die hij één keer heeft gezien, in een ander land?

Jan denkt even na. En zegt dan: "Ik zit er gewoon in vastgezogen. Het laat me niet los. Hoe meer ik las, hoe meer ik overtuigd raakte van haar onschuld. Ze kán het niet gedaan hebben."

Wie is Jan Banning?

Jan Banning is een bekende, Nederlandse fotograaf die sinds 1981 foto's maakt. Hij kreeg veel internationale aandacht voor zijn fotoserie uit 2010, over de troostmeisjes: de Indonesische vrouwen die in de Tweede Wereldoorlog door Japanse soldaten gedwongen werden tot prostitutie. "Je blijft ernaar kijken", schreef de Volkskrant erover.

In 2005 werd zijn serie 'Het gezicht van de armoede', over het dorp

Dickson in Malawi, bekend, en in 2008 kwam hij met de serie 'Bureaucratics', over ambtenaren wereldwijd.

Jan woont in Utrecht en heeft meerdere fotoboeken op zijn naam staan.

'Het is mis'

We schrijven 14 april 1992. Christina is dan 22 jaar oud en woont samen met haar peuter Amber in Carrollton. Amber is speels, druk, enthousiast. "Ik denk dat als ze nu had geleefd, er wel het modieuze adhd-stempel op was geplakt. Het was een ondernemend kind. Heel nieuwsgierig. Ik vind dat een fantastische karaktereigenschap."

Er is geen vader in beeld – maar moeder Christina heeft wél een vriendje. Sinds kort. David heet-ie. En David past weleens op op Amber, in zijn trailer. Zo ook op 14 april. Christina is de hele middag weg voor een werkklus. Als ze terugkomt, zo staat er in de dossiers, ziet ze David verschrikt buiten de trailer staan. Hij zegt iets als: "Het is mis." En daarna: "Ik krijg Amber niet wakker."

Christina rent naar haar dochter, die in bed ligt, blauw is en niet ademt.

Ze springen met het meisje in de auto, rijden naar het ziekenhuis, waar ze een uur tussen hoop en wanhoop doorbrengen. Daarna komt het bericht. Amber is overleden.

Het stel wordt twee jaar later gearresteerd. De openbare aanklager stelt dat het meisje in de dagen voor haar dood structureel mishandeld is. Zo had Amber een grote bult op haar hoofd, blauwe plekken. Ze zou zijn overleden aan de verwondingen die in de dagen vóór haar dood waren aangebracht.

Altijd ontkend

Christina heeft tot vandaag de dag altijd ontkend dat ze haar dochter heeft gedood of mishandeld. Toch gaat ze de gevangenis in, ze kreeg levenslang plus twintig jaar.

Haar zaak is niet voor een jury gekomen – zoals bij 95 procent van de Amerikaanse strafrechtzaken is er gekozen voor een snellere, goedkopere manier om de boel af te handelen. Christina stemt in met deze deal om een zwaardere straf te vermijden. "Ze wilde niet in die elektrische stoel belanden", zegt Jan. "Geef haar eens ongelijk."

Volgens haar deal is er, in theorie, de mogelijkheid dat ze alsnog eerder wordt vrijgelaten. Tot nu toe is elk verzoek om vrijlating sinds haar arrestatie in 1994 afgewezen.

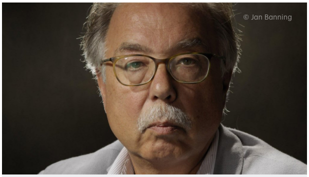
© Jan Banning

"Christina is onder mijn huid gekropen."

"Die uitzichtloosheid, dat kunnen wij ons niet voorstellen", zegt Jan aan de telefoon. Hij zit thuis, met zijn vrouw, in Utrecht, maar is tijdens dit gesprek meteen, in één vingerknip, weer met zijn hoofd in Georgia.

"De andere verhalen van die vrouwen waren ook heel tragisch, hoor. Het was een poel vol ellende. Velen zaten vast vanwege de moord op hun man, brandstichting in hun eigen huis, maar ja, daar ís natuurlijk een heleboel onrecht aan vooraf gegaan. Die vrouwen hadden geen makkelijk leven."

Een moeilijke vraag

Wat doet deze zaak met hem? Kun je het een 'obsessie' noemen?

"Poeh. Ja, je mag het zo noemen. En het is een moeilijke vraag." Even is hij stil. Dan wendt hij zich tot zijn vrouw Judith – die in de woonkamer zit tijdens het telefoongesprek. "Juudje", zegt hij. "Er wordt me gevraagd wat deze toestand met mij doet. Wat denk jij?"

Jan lacht luid en doet verslag van de reactie van zijn vrouw: "Ze rolt met haar ogen!" Dan begint Judith te praten. Zachte stem, op de achtergrond. "Het absorbeert je", zegt ze. Jan stemt in. Ja. Ja. Het absorbeert hem.

Ik hou hiervan

Maar, ho: denk nu niet dat hij al twee jaar lang een 'oude, permanent gekwelde heer' is. "Ik word gesteund door mijn omgeving en heb er plezier in. Ik heb geschiedenis gestudeerd, houd van onderzoek doen."

Hij beseft er ook door hoe goed we het hier hebben, in ons land, met ons rechtssysteem. "Christina's ellende maakte mij, in die zin, ook wel nederig. Het is maar net waar je wiegje heeft gestaan. Deze vrouw zat 2,5 jaar in voorarrest. In die periode heeft ze haar advocaat, die ze kreeg toegewezen, slechts drie keer gezien."

© Google Maps
Pulaski County Correctional

De Pulaski State Prison waar Christina vastzit.

Dat weet Jan omdat hij dat heeft gelezen. In de bijna honderd kranten- en tijdschriftartikelen die hij vond. In het boek dat hij over haar heeft gelezen. In de vuistdikke dossiers die hij heeft opgevraagd. Die dossiers liggen her en der in zijn studio. In het huis mag niet, lacht Jan, dan wordt zijn vrouw gek.

Een beetje onnozel

Jan besluit Christina te mailen. "Maar ja. Wat schrijf je dan, hè? Naar iemand die al zo lang vastzit. Ik stuurde iets van dat ik hoopte dat ze de foto mooi vond, en dat ik hoopte dat het naar omstandigheden goed met haar gaat. Ik weet nog dat ik me wat onnozel voelde."

Jan krijgt een mailtje terug. Dat het oké gaat, en dat de foto mooi was. En hoe het met hem ging, wilde ze weten. "Dat iemand in die barre situatie zich überhaupt nog interesseert hoe mijn leven er buiten de tralies uitziet."

"Kijk", zegt hij. "Dat contact tussen ons begon vanuit mijn nieuwsgierigheid. Ik zag het als een soort casestudie hoe dat Amerikaanse strafrecht werkt, en hoe iemand die onschuldig is in die molen wordt vermalen. Maar al snel wilde ik ook voor mezelf weten: is deze vrouw schuldig of niet?"

Autopsierapport

Hij laat Frank van der Goot, een bekende, Nederlandse forensisch patholoog, naar het autopsierapport van Amber kijken. Van der Goots conclusie: Christina kon het niet gedaan hebben. "De dodelijke verwondingen kunnen alleen maar in die laatste zes uur zijn toegebracht, toen naar verluidt Christina afwezig was."

"Het liet mij zien dat Christina geen eerlijk proces heeft gekregen. En tuurlijk: het meisje zat onder de blauwe plekken. Amber was een druk meisje, viel vaak. En misschien wás Christina ook wel niet zo'n goede moeder, verloor ze af en toe haar geduld. Maar ze heeft haar kind niet vermoord. David was de laatste die haar in leven heeft gezien."

Wat volgt, is een correspondentie tussen Christina en Jan. Ze mailen, ze bellen. "Dit is niet zo'n verhaal over twee mensen van wie er ééntje vastzit, en die dan dus verliefd op elkaar worden, hè", zegt Jan. Hij lacht. "We hebben er weleens grapjes over gemaakt. Ik weet niet meer of ik haar letterlijk heb gevraagd of ze schuldig is. Maar ze heeft al zo vaak ontkend en heeft vaak in haar mails aangehaald dat ze onschuldig is. Alle uitspraken die controleerbaar waren, heb ik kunnen checken."

En toen was er een duiveltje

Ondertussen was er een duiveltje op de schouder van de topfotograaf geklommen. Het begon in zijn oor te praten. Steeds harder. Het duiveltje zei: ja maar Jan, je bent nu 64, werkt al bijna je hele leven, hebt bekendheid gekregen met je fotoserie over deze vrouwelijke gevangenen. Maar wat hebben die vrouwen die op de foto staan, hier nou echt aan?

"Daar had ik geen antwoord op. Sommige mensen om me heen noemen het een 'existentiële crisis', maar ik denk gewoon dat ik me op dat moment voornam om écht iets praktisch voor iemand anders te betekenen."

© Jan Banning

"Ambers was een druk, nieuwsgierig meisje."

Voor Christina, dus. Jan is bezig met een tentoonstelling met haar foto's van Amber, fragmenten uit het dossier, brieven,
Christina's dagboekfragmenten. "Ik zeg weleens dat ik meer van Christina weet dan van mijn beste vrienden."

Roze tutu

Ook voor dit project pakte Jan de camera weer op, de tentoonstelling is volgend jaar te zien in Georgia. Hij maakte foto's van plekken of voorwerpen die voor Christina belangrijk waren. Amber hield veel van ballet, had Christina verteld, en droeg al dansend een roze tutu.

Dus Jan naar de Wallmart in Georgia, om daar een roze tutu te kopen en vervolgens te fotograferen. Het had iets bizars, geeft hij toe, om een kledingstuk te kopen voor een driejarig meisje dat je nooit hebt gezien en al meer dan 25 jaar dood was.

Ook ging hij naar Ambers grafje. "Het ontroerde me. Ik heb er bloemen neergelegd." Even is hij stil. Dan: "Ze zou nu 30 zijn geweest."

Een stap verder

Maar waar Jan in het verleden alleen maar foto's maakte, zijn werk tentoonstelde en daarna weer verderging, zet hij nu ook op een andere manier zijn tanden in de zaak. "Ik wilde een netwerk creëren om Christina heen. Alleen met aandacht krijg je iets voor elkaar."

Hij komt in contact met drie Amerikaanse vrouwen, onder wie een kunstenares en een Hollywoodproducent, die zich ook druk maken om het lot van Christina, en ook denken dat ze onschuldig is. "Die filmproducent is nu in gesprek met vier verschillende producenten uit de VS, Canada en Groot-Brittannië, die allemaal interesse hebben in documentaire over Christina."

Jan schrijft veel over de zaak. In Nederlandse media verschijnen zijn foto's en verhalen. "Je gunt iedere ten onrechte veroordeelde een vriend als Jan Banning", schreef de Volkskrant over hem. Er is onlangs een podcast over de zaak verschenen bij NPO1. "Mensen begonnen spontaan geld te doneren. Ik startte een crowdfunding, en kon een advocaat voor haar betalen."

Geen beloftes

"Ik heb nooit tegen Christina gezegd: 'Ik haal je hieruit', of: 'Het komt goed'. Dat kan ik niet waarmaken. Maar ik wil laten zien: mensen, dit gebeurt er. Er worden vrouwen levenslang achter de tralies gestopt zonder fatsoenlijke rechtsgang."

Hij komt ook in contact met een aantal Amerikaanse rechtenstudenten die een speciaal klasje volgen. Zij hebben meerdere aanklachten voor zover mogelijk nagetrokken en concludeerden dat Christina bij een heropening van haar zaak, met een goede advocaat, een grote kans zou hebben op vrijlating.

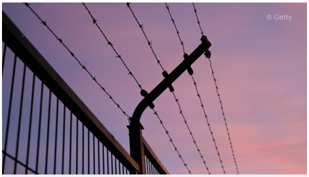
© Getty

Archieffoto

Ondertussen probeert Jan een bezoek aan Christina te regelen. "Het is zo moeilijk om op die bezoekerslijst te komen, vooral als je geen familie bent. Ik kreeg allemaal kletskoekantwoorden. Gekmakend. Maar nog gekmakender voor Christina: zij had in de afgelopen tien jaar slechts twee bezoeken gehad. Twee!"

Naar de gevangenis

In november vorig jaar wordt het verzoek, na twee jaar, gehonoreerd. Als Jan de detectiepoortjes bij de gevangenis doorgaat, zijn er geen zenuwen. "Gek genoeg was er, door ons mailcontact, een grote mate van vertrouwdheid. Ik hoefde haar ook niet meer in de ogen te kijken en de waarheid te horen: alles was in de mail al besproken. Ze was niet aan mijn verhoor onderworpen."

Ze praten zes uur. "Je kan je voorstellen dat het voor haar heel prettig was om eindelijk weer een keer een ander levend wezen te zien dan de cipiers en de medegevangenen. Ze had zich laten knippen, had zich een beetje opgemaakt – om er ondanks dat grauwe gevangenispak een beetje feestelijk uit te zien."

En nog steeds die diepbruine ogen. "Ze was niet heel spectaculair veranderd. Ouder geworden, ja. Door de tijd, maar ook door die plek."

Wat hem ook opvalt, daar, aan die tafel: ze is niet verbitterd. Heeft humor.

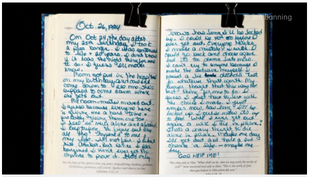
© Jan Banning

Oct. 26, 1994

On Oct 24, the day after my 25th birthday I took a plea bargain. I was sentenced to life + 20 years. I don't know if it was the right thing for me to do. I guess I'll never know.

Mom got put in the hospital on my birthday, and couldn't come down to see me. She's supposed to come down when she gets out.

My room-mate moved out. I guess because everyone here is giving me a hard time + probably giving them one too. I feel so very alone and afraid. I keep trying to figure out why all this happened to me & my life. It's not fair. I didn't kill Amber. But since I plea bargained I won't ever get the chance to prove it. God only knows how long I'll be locked up. I could be 40 [illegible] before I ever get out. Everyone thinks I made a mistake. I wish I could go back and choose again but it's too damn late now. I can't cry to anyone because I made the decision myself. I passed a lie ~~[illegible]~~ detector test for whatever that's worth. My lawyer thought that this was the best thing for me to do. I guess I just have to live with the choice I made. I just wonder now, how long I'll be locked up. I guess now it's up to God. Will I ever get out again or will I die in prison? That's a crazy thought to die alone in prison. Maybe one day I'll get out and have a 2nd chance in life. — maybe one day.

GOD HELP ME!

But the fruit of the Spirit is love, joy, peace, longsuffering, kindness, goodness, faithfulness, gentleness, self-control. Against such there is no law.
Galatians 5:22, 23

Then they said to Him, "What shall we do, that we may work the works of God?" Jesus answered and said to them, "This is the work of God, that you believe in Him whom He sent."
John 6:28, 29

"Christina gaf me haar dagboeken."

Ze praten over hun project, maar ook over de wereld buiten. "Ik was met mijn camera op al die plekken geweest die voor Christina iets hebben betekend. We hadden het over de straten, hoe die eruitzagen, en ook over het appartement waar Christina heeft gewoond."

'Waardeloos'

Waar ze het niet echt over hebben: haar zaak. "Ik had niets te melden. Droevig maar waar. Nog steeds niet. Juridisch gezien gaat het waardeloos. De advocaat krijgt haar zaak niet heropend. Haar verzoek tot vrijlating is ook dit jaar weer geweigerd."

Jan hoopt op een paar dingen. Dat het verzoek tot vervroegde vrijlating alsnog wordt gehonoreerd. Dat er daadwerkelijk een documentaire komt over de zaak. Dat de tentoonstelling met teksten en foto’s van en over Christina in 2021 in Atlanta (de hoofdstad van Georgia) 'heel veel aandacht krijgt'.

"Er loopt veel", zegt Jan. "Er komt een boek. Ik heb wel honderd lijntjes uitgezet. Bij journalisten, de gouverneur in Georgia, stichtingen, advocaten. Maar het heeft haar tot nu toe geen millimeter dichter bij haar vrijlating gebracht."

Elke keer een klap

Maar, zegt de fotograaf ook: ze is niet van gisteren. Ze weet dat het moeilijk gaat worden. Het maakt haar sceptisch. En tegelijkertijd doet het haar veel. "Van elke afwijzing raakt Christina overstuur."

"Eigenlijk", zegt Jan, "durf ik niet stil te staan bij die frustratie. Ik houd maar vast aan dat ze wéét dat er mensen aan haar denken."

Ze probeert haar 'eigen gevoel te beteugelen', zo verwoordde ze het zelf eens tegen Jan.

En Jan?

"Ik kan niet meer terug, en doen alsof dit allemaal niet gebeurd is." Hij ziet zichzelf, als hij heel eerlijk is, niet ineens zomaar mailen: ‘Nou, Christina, het was leuk, we hebben ons best gedaan, maar het is niet gelukt. Jammer en succes verder’.

"Het gaat hier om een mens. Niet om een fotoproject. Misschien zit ze wel haar hele leven vast. Ja. Dan heb ik misschien ook wel een soort van levenslang. Maar dan in mijn hoofd."

Lisanne van Sadelhoff

Zondaginterview Fotografie Link in bio Nederland

Verenigde Staten